

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félvre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:
Ötazár hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppellik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri oszkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.
Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS
A „KELET”
politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedévi folyamára.
A „KELET” előfizetési ára:
Okt. — decz. 3 frt.
Egy hóra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetés pénzek, legczélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.
Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Pénzügyi helyzetünkhöz.
Pest, decz. 7.

(M. A.) Az immár egészen megalakult új miniszteriumot s vele egyetemben a törvényhozást is a jelen országgyűlési ülészek alatt tulnyomólag pénzügyi kérdések foglalkoztatandják. S valóban az ország pénzügyi helyzete elég komoly arra, hogy magára vonja a kormány- és országgyűlésnek teljes figyelmét, s elhalasztatlanná tegye egy higgadtabb finansialis politicának inaugurálását.

Mi sem tűntethetné föl jellemzőbb világításban a magyar állam pénzügyi helyzetét, mint azon három törvényjavaslat, melyeket Kerkápoly pénzügyminiszter tegnap a Deák-körben bemutatott s ma a képviselőház elé terjesztett.

Az egyikben a miniszter, miután előreláthatólag teljes lehetetlenség az, hogy az államköltségvetés még ez év hátralevő rövid napjaiban befejeztessék s az 1873-ik évi budget-törvény szentesítést nyerjen, nehogy az államháztartás folytonossága megzavartassék, a jövő év első negyedére indemnity-t kér a törvényhozástól.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Apáczai Cséri János egyetemi terve.

(Szabó Károly közlése után.)
A magyar nemzetben immár el végtére egy Académia felállításának módja és formája.

Melyben megmutatatik, mind a mely könnyen mindjárt is meg lehetne, mind pedig kicsoda kicsin akadályok állottak ebben ennek előtte is ellene.

(Folytatás.)

VI. Mind az által itt a volt eleitől fogva s most is az a nehézség, hogy ennyi fizetésre idegen országból nem hozhatni, s az magunk felekezeti peng nem arra való. Én pedig az elsőre azt mondom, hogy mivel Scotia az embereknek benne lévő bőségéhez képest az élet el tápláltatására nézve szűk ország, s a benne való jó rendjek miatt a szép tudományoknak tudós emberekből bővös: nem kétkedem, hogy csak erre a fizetésre is elég professzorokat onnan nem hozhattak volna, kik az nagy fizetésüknél alább való mind az által nem löttek volna az közönséges haszonra. A magunk felekezeti alkalmatlansága is nem szintén olyan nagy, hogy ebben teljességgel ellent állhatott volna.

Mert az mint hallottuk és láttuk magunk, az nevezetes Academiákban is az mostan felvött professzorok gyakorta gyengék szoktak lenni, s hogy lehetne is másképen? Holott a ki ma deák, holnap néha professorrá tétetik, csak fundamentuma és indulatja jó legyen, e reménység alatt, hogy a sok exercitium által idő telve periciálódik. Ha ez a gondolat és indulat a mieinkben megaláltatott volna, vajki sok magyar érkeznék most el sok nevezetes

Ez iránt beterjesztett javaslata, különben is az idemity-törvénynek lényegében egészen megegyezőleg levén fogalmazva, a ház által kétséghiyl minél előbb szintén törvény-erőre fog emeltetni. Sajnos jelenség marad azonban mégis, hogy a jövő évet sem lehetünk képesek rendes budget törvényvel megkezdeni. A pénzügyi bizottság a maga részéről megtett ugyan mindent, s naponként — néha kétszer is ülésezve — legnagyobb szorgalommal tárgyalta keresztül a költségvetési előterjesztést. S hogy jelentése még mindig nem kerülhetett a képviselőház elé, annak éppen terhes pénzügyi helyzetünkben rejlik oka, mely az egyes kiadási tételeknek a legapróbb részletekig menő beható tárgyalását s a legszükségesebb megakaritást teré a bizottság kötelességévé.

Jövő évi költségvetésünk ennek daczára nagymérvű deficitet fog felmutatni. S nemcsak ennek, de az 1870—72. évekre előirányzott deficiteknek fedezési módjáról is kellett a pénzügyi bizottságnak gondoskodni. Helyeslésével terjesztett ma elő a pénzügyminiszter ez iránt egy javaslatot, melyben magát egy 54 millió névértékű kölcsön megkötésére felhatalmaztatni kéri. E kölcsönből 30 millió az előző évek előirányzott deficitjeinek, a többi 14 millió pedig a jövő évi rendkívüli deficitnek fedezésére lenne fordítandó.

Fájdalom — mert ez a legszomorubb tény — a jövő év rendes költségvetésében is lesz vagy 8 milliónyi deficit. Ennek állandóan megmaradni nem szabad, ezt adósságszínálással fedezni nem lehet, mert az oly gazdálkodás, a mely mellett rendes költségeinket sem volnánk képesek fedezni, előbb-utóbb a bukáshoz fogva vezetni. Helyesen jegyezte meg ezekből a Deák-kör értekezletén a pénzügyminiszter, hogy e deficitet rendes bevételeink fokozása által kell fedeznünk. Ki is jelenté, hogy terjesztend elő javaslatokat, melyek által — már a jövő évben — különösen a személyes-kereseti- és jövedelemadó, a bélyeg- és illetékek s az indirect adóknál a visszaélések meggátolása körül — e jövedelemzaporodást elérhetni reméli.

Mindez azonban csak ideiglenes segélyszer. Nekünk állami bevételeink teljes összhang-

idegen országbéli Professorokkal. Az szabók, vargák, számtartók, udvarbírák, prókátorok, törvénytévők, Mesterek, Papok etc. sem olyan készek először, mint egy néhány esztendő tiszteiben eltöltések után, de ugyan nem mégyünk azért idegen országra az ilyenekért. Noha én amaz híres neves Voetius Doctornak tanácsát követvén, (kítül nem egyszer hallottam, hogy a scholák az magyar nemzetben soha jók nem lehetnek, valamig csak idegen Professorok lesznek közöttünk, hanem ugy lehetne ahoz reménység, ha egy facultásban egy idegen Professor lenne s ugyan azonban hazafia lenne egy másik, mind addig, valamig cselekedetünkkel megmutathatnók, hogy az idegenekkel elérkezünk az tanításban, és így elhittetnők nemzetünkkel, hogy náluk nélkül el lehetünk már teljességgel), ez eszes tanácsot követvén, mondom, nem ezt akarom elhíttetni, hogy csak az miénkhez bizattatnék a dolog, hanem csak szinte hogy, mint eddig, az hazafiak ezután is teljességgel szintén ugy meg nem vettétvén, az idegenek mellé felvétetnének azon autoritással és az tanításba való professori hatalommal; ne lenne az idegen Professorok közöttünk lakása olyan minden közönséges haszon nélkül, mint ennek előtte való időkben, kik mivel minden autoritás csak kezekben volt, nem vigyáztván szegény nemzetünknek közönséges előmenetelére, minden felsőbb dolgoknak és tudományoknak tanítását csak magoknak tulajdonították, az mellettek való tudós magyar fiatalt pedig, ha még Theologiae Doctorok voltak is. és azon facultásra, az melyet tanítottak, méltóknak íteltettek az Academiáktól, az Grammatica, Rhetorica, Poëtica tanításra nyomták őket alá, hogy meg ne tetszethetné tudományok, hanem csak ők magok dicseretnének mindenektől. Azért az én szóm itt csak az, hogy mivel az Theologiae Professornak kettőnek kellene lenni, lenne egy Magyar, a más Scotus vagy egyéb nemzet, a ki kevés fizetésre eljönne. Hasonlóképpen lenne az Görög Professor is idegen; Sídó Professort magunk között is könnyen találhatnánk. Így a Philosophiának is némely részére, ugy mint az Mathesisre és még egyikre valamelyikre hoznának egyet, az többi lennének magyar fiak: megtanítaná az emuletio őket mint kellene az ide-

ba hozatalára, normalis budgetre van szükségünk, s ezt gyökeres, általános adóreformok nélkül nem lehet elérni.

A miniszter ez irányban is megtette az első lépést a törvényjavaslat által, melyet az állandó cataszteri fölmérés tárgyában szintén ma terjesztett a ház elé. Mindenekelőtt óhajtatandó az, hogy e javaslata a lehető leg-rövidebb idő alatt törvénynyé váljék. Mert elvégre is sok igaz van abban, a mit egy épen most megjelent, jobboldali körökből származó, bár pénzügyeinket meglehetősen sötét színekkel esetelő röpirat mond, hogy tudniillik „ama különbség kiegyenlítésére, mely jelenleg az állam bevételei és kiadásai közt évről-évre mutatkozik, se bonyolodott pénzügyi operációk, se az ország pénzbeli erejének tuleröltetése, — hanem egyszerűen az adókataszter ész- és igazságoszerü ujjaalakítása szükséges.”

A községek rendezése ügyében a belügyminiszter f. év. december 6-án a késedelmes törvényhatóságokhoz következő körlevelet intézte: Abauj, Árva, Bács-Bodrog, Baranya, Bars, Belső-Szolnok, Bereg, Bihar, Csanád, Doboka, Fehér, Felső-Fehér, Gömör, Győr, Hont, Kolozs, Komárom, Közép-Szolnok, Krassó, Küküllő, Máramaros, Moson, Nógrád, Nyitra, Pest, Sáros, Somogy, Szabolcs, Szepes, Temes, Tolna, Turóc, Torna, Trenesén, Ugocsa, Vas, Veszprém, Zala, Zaránd, Zemplén, Zólyom megyék, Jász Kun, Nagy-Kikinda kerület, Kővár, Fogaras, Nászód vidék, Aranyos, Csik, Maros, Udvarhelyszék közönségének:

Azon szempontból indulva ki, hogy a községi önkormányzat, mely a jelen alkotmányos közigazgatási rendszernek alapját képezi, a községek rendezéséről szóló 1871. évi XVIII. tczikk végrehajtásától függ és különös tekintettel arra, hogy a kormány a községi élet szabad fejlődését leginkább azon közegek üdvös működésétől várja, melyek ezen törvény intézkedései alapján lesznek a községi ügyek kezelésére hivatva, szükségesnek tartottam a törvényhatóságot 1872. évi január 23-án 583 szám alatt, továbbá ugyancsak folyó évi július 27-én 24,392. Végre september 25-én 29,626, szám alatt kelt rendeletekkel oda utasítani, hogy a rendezési munkálatok gyors keresztül vitele s a községeknek október végéig le-

genekkel elérkezni. Sőt peniglen, mig az meglehetne, hogy idegenek hozztatnának, addig sem kelleme ezzel hallgatni, hanem az mire másunnan is akarnak hozatni, arra extraordinarius Professorokat kellene felvenni, kik, mig amazok eljönnek, tanítanának, s osztán az Professiót nékiek engednék, de olyan conditioval, hogy az idegenek személyek változtatása történve, annak az ilyen cedáló személy sufficiáltatnék azután is, ha kedve lenne hozzá: azonban penig lenne jó provisio fölé, ne panaszkodhatnák.

VII. Immár az academiái szabadságot az mi illeti, az felelet az, a mely adatott volt még Fridericus Barbarosától Cod. lib. VI. a scholáknak és abban lévő tanítóknak s tanulóknak (melylyel mind ez mai napig élünk); a kívántatnék még meg, hogy a miképen a Predicátori rendnek hatalma vagyon arra, hogy kiket a Predikátori tisztre érdemesnek ítél, azt arra felveheti, és így efféle személy felszabadittatik, még ha szolgálai állapotban született is, sőt a mi nagyobb, ha valamely Deák sok jó esztendőket scholában tekergetése után ha csak egy néhány éneket tanul is meg és falusi Mesterségre vagy inkább Cantorságra adja magát, fel szabadult az ő földes urától: így mondom az Academiák formalitásához ilyen szabadság kívántatnék, hogy valaki az Cursust akár az Philosophiában, akár az Medicinában, akár az Jurisprudenciában, akár penig az Theologiában absolválja, az olyan az Senatus Academicus előtt derekason meg examináltatván, ha méltónak és illendőnek találtnék, graduáltatnák, azaz, solemne diploma által az mely facultást absolvált, annak praxisára, azabados gyakorlására, facultáltatnék, s egyszersmind az mi közöttünk szokásban lévő Nemesség*) is nékie conferáltatnék; avagy ha az dologban valami akadály találtnék, bár csak ugy lenne, hogy az ilyen személy Academicum diplomáját az ország fejedelmének bemutatván, ő Nagysága az Academiának judiciumán meg állván, méltóztatnék maga diplomájával is efféle személyt mu-

*) Másolatunkban hibásan áll: „Nemzettség.”

endő megalakítása iránt intézkedvén, e részbeni eljárása eredményéről november 29-ik napjáig hozzáj jelentést tegyen. Minthogy a törvényhatóság ide vonatkozó jelentését mindez ideig fel nem terjesztette, a községeknek a törvény értelmében leendő rendezését, illetőleg a képviselő testület megalakítását, s az előjáróságok megválasztását pedig a községi ügyek rendes ellátása, különösen a községi háztartás körül az év végével szükségképp teendő fontos intézkedések megtétele szempontjából a jövő évre halasztani, a községrek ebből háruló tetemes botrány nélkül nem lehet: ujabbban is felhivom a törvényhatóságot, hogy a netalán még hátra levő rendezési munkálatokat, minden rendelkezésre álló törvényes eszköz felhasználása mellett, mielőbb befejezni igyekezzenek s addig is, mig idevonatkozó végjelentését megtehetné, az eddig tett intézkedésekről, és azok eredményéről hozzáj 8 nap alatt körülményes jelentést tegyen.

— A függő államadoság ellen őrzésére kiküldött országos bizottság Bécsben 1872-ik évi december 3-ik napján tartott ülésében az államjegyek forgalmi összegét 1872. november végével következőkének találta:

A bizottság saját feljegyzései alapján a tulajdonképeni államjegyek összege:

1 frtosokban	90.458,797 frt
5 „ „	132.962,575 „
50 „ „	149.295,700 „ 372.717,072 frt.

Hivatalos közlés folytán az államjegyekül nyilvánított bankjegyek összege:

1 frtosokban	1.397,753 frt 80 kr.
5 frtosokban	380,788 „ 1.728,541 frt 80 kr.
Összesen	374.445,613 frt 80 kr.

A közös pénzügyminiszterium hivatalos közlése szerint a sóbanákra kebelezett és forgalomban lévő zálogjegyek összege 37.5453,732 forint 50 kr.
Kelt a függő államadoság ellenőrzésére kiküldött országos bizottság Bécsben, 1872-ik évi december 8-án tartott VI-ik üléséből.

Törvényjavaslat.

54,000,000 ezüst frt névértékű államakölcsön felvételéről.
1. §. Az 1872-ik és az 1893-ik évi államkiadások és bevételek közt mutatkozó hiány fedezése

niálni és az szokás szerint nobilitálni. Nem illik pedig egy becsületes uri személynek is ezen meg háborodni, mintha ez dolog jobbágyi számának meg kevesedésével fogva lenni: mert vajki kevesen volnának olyanok, a kik ilyenképpen szabadulást szerezhetnének magoknak. Bizonyára nem olyan könnyen, mint most három négy ének avagy meg annyi predikatio tudása által, hanem sok szép de nehéz tudományoknak meg tanulása által. De hiszem, ha szintén meg annyian volnának is, mint most a falusi Mesterségre, hiszem az földes urának is nagyobb becsületire és hasznára esnék az, hogy Philosophie Magister és avagy Medicinæ avagy Jurisprudentiæ avagy Theologie Doctor lenne jobbágyából, hogy sem valami hitván costa frater; mert ennek osztán gyakorta szolgáltatásával derekas dolgokban is élhetne. Noha a mint mondom, nem kell ettől igen félni, mert nagy a bökkenője, ugy hogy a kik az mi eddig való szokásunk szerint szoktak elérni felszabadulásnak módját, azok közül száz közül is jó ha a megmondott uton egy felszabadulhatna. Ámbár pediglen ugyan nagy maga kárára esnék is ez valakinek: de hiszem nem csak magunknak születettünk, hanem a mint Plato írja, születünknek, barátainknak és hazánkunk; hogy férne azért az igaz generositáshoz és nemesi természethez, hogy magának egy igen kicsin hasznával hazájának nagy kárt gyekeznék tenni? sőt a dolog így lévén, a Nemesség is sokkal nagyobb indulattal kezdene tudományához látni, tudván, mily nagy tisztességére szolgálna a Nemes embernek magának is, ha Juris Doctor lehetne. S akkor is remélhetnők a barbariesből való felszabadulásunkat, habár csak az Ország Táblájára Juris Doctorok ülénék. Én ugy vészem eszemben sok okokból, hogy az tudományok előmozdítását nem egyebünne, hanem az fő rendektől kell minéinkünk várunk, kik ha magok nem tudósok, hogy igyekezhetnek másokat tudóssá tenni.

(Vége köv.)

fel hatalmaztatik czéljából, a pénzügyminiszter oly államkölcson megkötésére, melyből valóságos értékben, minden levonás nélkül, legalább 29,960000 ezüst frt folyon be az állampénztárba.

2. §. A pénzügyminiszter e végre összesen 54,000.000 ezüst frt. névértékig államkötvényeket bocsáthat ki, melyek 1875. évi jan. 1-jétől kezdve 30 év alatt törlesztendők.

3. §. A kibocsátandó kötvények után az államkincstár kamat fejében évi öt százalékot fizetendő ezüst pénzben félévi utólagos részletekben.

4. §. Az e kölcsönből folyó kötelezettségek pontos teljesítéseért az állam összes jövedelmeivel kezkesedik.

5. §. A kölcsönkötvények és a kötvények kamatszervényei, valamint az e kölcsön iránt köendő szerződések e törvény által minden fennálló bélyegtől, illetéktől és jövedelmi adótól mentesítettek, mely illeték- és adómentesség azok részére is biztosítottatik.

6. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

Törvényjavaslat.

az 1873. év első negyedében viselendő közterhekről és fedezendő államkiadásokról.

1. §. A miniszterium felhatalmaztatik, hogy a magyar korona országaiban jelenleg fennálló adókra és államjövédélre vonatkozó összes törvényeket, azoknak időközben bekövetkező módosításaival, az 1873. évi első negyede folytán érvényben tarthassa s azok alapján befolyó adókból és egyéb bevételekből az állam szükségletét a következő szakaszban meghatározott módon fedezhesse.

2. §. A megyék, a járs-, kut-, hajdu-, sz. pesi XVI. városi kerületek, Kővár vidéke, a székelysékek, Fogaras és Naszód-vidéke közigazgatási kiadásaira, valamint a királyföldi hatóságoknak adjutum s alarale ezimen járó állanségélyre szükséges összegek kiszolgáltatása tekintetében az 1872 V. t. cz. határozatai a jelen törvény érvényben maradásának idejéig fentartotnak.

Minden egyéb kiadási tételre nézve az 1872. évi államköltségvetésről szóló 1872-iki VII. t. cz. rendeletei szólnak zsinormértékül.

3. §. Az ezek folytán teendő költségek az 1873-dik évi államköltségvetés keretében lesznek fizetendők.

4. §. Jelen törvény hatálya az 1873. évi államköltségvetésről szóló törvény kihirdetése napján megszűnik.

5. §. Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

A szász egyetem ülései.

Nagyszeben, decz. 5.

Elnök Conrád Móricz a mai ülést reggeli 1/10 órakor megnyitja.

Müller felszólalására egy három tagu bizottság kiküldése határozottatik el, mely a szász egyetemnek az egyetem által dotált kereskedelmi és földmívelési iskolákra vonatkozó elszórt határozatait fogja egyesíteni.

Schiffauer előadja Zekely Vilmos kiutatását a szász egyetem 1871-ik évi ügyviteléről. Előadó indítványa a kimutatás megnyugtató tudomásul vételére nézve, egyhangulag elfogadtatott, szintugy előadónak a többi, a szász nemzeti egyetemi ügyesség elintézésére vonatkozó indítványai határozatokká emeltettek.

Schochterus közli az ev. orsz. consistorium spoterutca 4 szám alatt levő háznak eladását érdeklő átiratát, melyben az orsz. consistorium vételárképpen 50 ezer frtot kér, melyből tíz ezer forintot azonnal, a hátralévő 40 forint pedig 6-os kamattal 37 évi részletben fizetendőnek ki.

A választmány javasolja a) a kérvényezett 10 ezer forint azonnal kifizetését, b) az eladási tervezet elfogadását c) a megvásárlás befejezésének a delegált egyetemre bízását; d) az ev. orsz. consistoriumnak ezen határozatairól való értesítését.

Macelláriu kérdi: vajjon az előadásra vonatkozó okmány a miniszterium elé terjesztésék-e?

Előadó akként válaszol, hogy a miniszteriumnak évek óta csak a jegyzőkönyvek, de nem az egyes okmányokat terjesztetnek fel, az utóbbiak közül is csak azok, a melyek a miniszterium különösen felkíván.

A tárgy mellett szólnak még Schnell, Schneider és az előadó.

Elfogadtatik az összes választmány javaslata, Macelláriu azon módosításával, hogy az eladási részlet illetékei egyedül az eladó fél által viseltessenek azután Ernszt indítványa a d) alatti pont oly módosításával, miszerint a delegált szász egyetem annak alapján a határozat foganatosítására felszólítottassék.

Schreiber a kir. bizottság egy átiratáról értesíti az egyetemet, melyben az áll, hogy a honvédelmi miniszterium az egy évi énkéntesség kedvezményét a földmívelési iskolától megtagadta. Ez átirat még azon intést tartalmazza, hogy a nemzetiségről szóló törvények az állami nyelvre vonatkozó szabályainak tekintetbe vételével eszközöltesse.

Előadó indítványai elfogadtatnak a) az elutasító választmány tudomásul vételét b) a nemzeti

egyetem minden időben kész a törvény másíthatatlan határozatainak az államnyelv tekintetében megfellelni.

Dobó Mihály előadó közli a fogarasi ügyésznek az ottani uradalom illető kártalanítási szelvények felemelését és lefizetését. A bizottság javaslja az értesítés örvendetes tudomásul vételét és ez ügynek a vele egyneműek sorából való kitörlesztést, melyek miután még a szönyegon levő tárgyhöz Schneider, Macelláriu, Bruckner szólottak, változatlanul elfogadtatnak.

Zaminer a 15-ös bizottság nevében Medgyes városának a földmívelési iskola igazgatója számára építendő szállás iránti kérvényét hozza szónyegre.

A bizottság annak elvetését javasolja, mint, hogy arra a község amugy is kötelezve van.

Theil hosszabb beszédben a kérvény tekintetbe vételét hangsúlyozza és javasolja az igazgató részére a 200 frt. szállás-pénznek továbbra leendő engedélyezését. A bizottság javaslata mellett szólanak: előadó Pildner, Budacker, Schochterus, Schneider azon közvetítő indítványt teszi, hogy az intézet emelettel egészítsék ki a szász egyetem költségén, az építési költségek a szálláspénzből törlesztessenek és Medgyes városa köteleztessék az intézet megszűnése esetén a nemzeti egyetem költségeit megtéríteni.

Névszerinti szavazásnál Schneider indítványa eljuttatik; hasonló sors éri Theil indítványát is, minnek következtében a bizottság javaslata határozattá emeltetik.

Elnök dr. Theil, dr. Pecurart és dr. Amlichert a szász egyetem tagjaiul jelenti ki.

Az ülés 1/2 12 órakor ért véget. Közelebbi ülés f. hó 9-én lesz.

BELFÖLD.

Gyergyó-Ditró 1872 dec. 1-én.

Tekintetes székesszö ur!

A „Magy. Polg.” 262-ik számában Cseh Károly orvos, ismeretes tehetetlen örvényről kórállapotában, — melyet az ország nyugalmára nézve baljóslatu kovásznai megválasztása még fokozott — engemet ismételtén megtámadván, előbbi rágalmait a „M. Polg.” olvasó közönségének, delectálására újabb kiadásban teszi közzé.

És már egyszer a „Kelet” 215-ik számában Cseh Károly orvos alaptalan vádjait, személyeskedő rágalmait megczáfoltam és visszautasítottam, sőt ki nyilatkoztattam, hogy oly eszeveszett jellemű, kétes elvű egyénnek szemben, mint Cs. K. a hozzá méltó további ingerkedő vitát meddőnek és feleslegesnek tartom, és most hozzá teszem, hogy efféle bokros hivatalos teendőim sem engednek meg.

A „Magyar Polgár” mint látszik gyönyörűséget talál az ily Cs. Károly féle elődsi irócskák álhettelen elme-szüleményeiben s midőn ezek tollából az irói méltóság és hitel gárantziáit nélkülöző botrány bön gész etnek nyitja meg lapja hasábjait ez által nem csak megmételjezi az irodalmi moral, de saját hitelét aláásva fennállhatásának alapját.

Én sem Cseh Károlyt, sem az általa megválasztott s az ő rossz indulatának uszály hordozóinul hozzá szegődött jó madarak viselt dolgait vizsngálás nem akarom szellőztetni, öntudatok súlyossága elég terü rájuk nézve, s talán épen a gonosz lelkiismeret ezen nyomása okozá, hogy másokat is rágalmakkal magukhoz lealacsonyítani akarnak, azért midőn öntudatom teljes nyugalmában az elől érintett újabb kiadású vádaknak melyek az ökö ködöborította eszme s jogérzetük látkörén tul semmi támpontot nem találnak, utjabban is visszautasítom, s szerzőjökkel egyetemben megvetem, azon biztos tudatban zárom be soraimat, hogy a már folyamatban lévő vizsgálat utján machinatiójuk lelepleztetvén, mint a társadalom söpredékei, minden józan gondolkodásu honpolgár által méltó megvetésben fognak részesítettnei.

Puskás Lajos,

szolgabíró.

Sz.-Udvarhely, dec. 2.

(Lázár Mihály főispán.)

A „Magyar Polgár”, „Hon”, „Ellenőr” lapokban egyre-másra a legélesebb támadások jelennek meg Lázár Mihály főispán ellenében. E támadások megindítottak már a megfelelő törvényes lépések, de addig is, míg ezek eredménye nyilvánosságra juthat, engedje meg, hogy a becsületében megtámadott köztisztviselő érdekében, Lázár Mihálynak egy ép most megjelent rópiratából idézhessem a főbb vádakait, s az ott erre adott választ.

A vádak következők:

1) Állítják, hogy Kázár 1849-ben egy hadi zsákmány ügyében compromittálva volt. Lázár honvédszázados volt. Bem táborában s megbízatott egy hadi zsákmány elárverésével, mely több százra menő fogat nélküli szekérből állt. Lázár bebizonyítja hogy ama hadi zsákmányt az akkori kormánybiztos Gál Dániel és Német László urak jelenlétében néhai Daczó Gergely elnöklete alatt kinevezett árverező bizottságnak átszolgáltatá, az árverezést foganatosíták s a bejött összeg a brassói főparancsnoksághoz az árverező bizottság által átadott.

Hivatkozik Turson János, Szabó Károly, Borbáth László, Vajna Tamás, Semsey Tamás, Nagy Dániel, Tóth Samu, Ujvárosi Ferencz, Domokos Ferencz s Pásku Antal urakra, kik mind még életben vannak, s amaz ügyről tudomással bírnak.

2) Állítják, hogy Sz.-Udvarhely törvényhatósága folyamodott a belügyminiszterhez. Lázár Mihály főispán fölmentéseért. Ez egészen másként történt. A törvényhatóság 7 tagja, „sprengolván” a főpolgármestert, egy rendkívüli, s nem törvényes ülést tartott, s e conventiculumban határozta el ily folyamodást.

3) Állítják, hogy Thury Gergelyt Lázár „rablónak” nevezte el. Thury sajátkezü levélben kijelenti, hogy ez „aljas rágalom.”

4) Bakcsi Ferencz a képvis.-házhoz Lázár ellen kérvényt nyújtott be, melyben Lázár egy „zsarolárról” vádolja. Lázár rópiratában kijelenti hogy amaz illető egyén tolvajlásért többször elítél-tetett, s ha Bakcsi ezt tudná — ugymond a röpíret — pártólul nem áll fel, vagy a folyamodot egyszerűen elutasítja.

Mind e vádak törvényszék elé kerülvén, részünkről még csak néhány szót akarunk ezekhez fűzni.

Lázár Mihály jelenleg a Rikán belől 4 hely. hitv. egyházkerületek főgondnoka, az alkotmányos korszak bekövetkeztével Háromszék alkirálybirájának, majd királybirájának választá, Felső-fehérmegye belkerülete az 1870-diki országgyűlésre képviselőnek küldötte, közelebb pedig a kézdi-orbai kerület Deák-pártja, mint az lapunkban is közöltetett képviselőnek szolgáltatta fel.

Midőn látjuk, hogy az ellenzéki lapokban — ily férfi ellen oly állításukat tesznek közzé, minők az említettek: joggal kérhetjük, vajjon, mily lábon állhat ott a közmorál, s mily eljlesztők lehetnek a közviszonyok?

S valóban a várasztások sehol sem hagytak oly elkéseredettséget hátra, mint a székely földön. Az izgatottság itt mélyen benyult a társadalmi viszonyokba, felkavart minden epét, és mozgásba hozta a legsötétebb szenvedélyeket.

No ringassák magukat családásban a székelyföld viszonyai felett. Nagy, igen nagy a baj, s orvoslásra csak egy tarthatunk számot, ha a döntő körök itt is azon erélyvel és tapintattal lépnek közbe, mely az ország egyéb zilált viszonyu vidékein is jótékonyan bizonyult be.

Még csak egy megjegyzést, a Lázár Mihály elleni vádak — előéletére vonatkoznak. Nem tekintve e vádak természetét, nem lesz-e azok mibenléte irányában mindenki gyanakodó, ki megdondolja, hogy Lázár ugyancsak polgártársai, kik mindent viszonyát ismerik, ismételve s ismételve a legényesebb bizalmi nyilvánításokkal halmozták el, s e vádak nem akkor nyilvánultak, midőn főispánná kineveztetett, — hanem most?

A mint a törvényszékek e tárgyban döntettek, a szerkesztő ur engedelmeivel, ez ügyre visszaterünk (P. N.) — 6 —

Külföldi hetiszemle.

Poroszország politikai világában a kerületi rendtartásrendkívüli forrongást idézett elő. Első betérjesztése alkalmával a kormányának a képviselőházzal kellett küzdenie; midőn ezzel valahogy megtudott egyezni, a főrendiház sem zudult ellene. Ez már nem akarta semmiképben elfogadni: szavazott fölötte — megbuktatta. Ennek a lett a következménye, hogy a király az országgyűlés ülészekat eloszlatta s a kerületi rendtartás újabb tanácskozás s több pontjaiban módosítás alá került. Eulenburg gróf belügyminiszternek sikerült javaslata a király tetszését oly mérvben kinyerni, hogy ez azt okvetlenül törvényerőre emeltetni ohajtá. Az új ülészek megnyitása után a legelső kormányi előterjesztés a kerületi rendtartás volt. A képviselőház újra elfogadta s most megint a felsőházba kell külnie. A felsőház azonban még most sem hajlandó a király kívánatának engedni, folyvást egész határozottsággal ellenzi a javaslatot. Nem marad tehát egyéb hátra, mint szavazatot szerezni a felsőházban a javaslat számára, ez pedig csak úgy lehet, ha a korona alkalmazásba veszi azon jogát, melynélfogva az urakházába teizés szerint nevezhet ki annyi tagot, a mennyit akar.

A mely országban a koronának ezen joga megvan, azal csak ritkán, egyéb segítő módok hiányában s csak rendkívüli elvek támogatására szokott élni, mert ennek használása tulajdonképen mintegy büntetés a makacsokdó főrendek irányában. E lépés jellemzésül megemlítjük egy angol miniszterelnök szavait, ki így kiáltott fel nagy hevében: „s a javaslatnak keresztül kell menni, ha minden lovászmot főrendűvé neveztetem is ki.”

Poroszországban az új főrendeket a legutóbbi hírek szerint a felső hivatalnokai körökből szemelték ki. Eulenburg gróf belügyminiszter 40 tagot kívánt a király által kinevezetelni, de ez igen heves ellenzésre talált nemcsak a főrendi körökben, hanem magában a miniszterium kebelében is. — Nevezetesen Roon gróf hadügyminiszter s Bismarch herczeg távollétében a miniszterium főnöke egyáltalán nem akart még haladni sem új főrendiek kinevezetéséről, s így feszült ellentétbe került magával a királylyal. Eulenburg később engedett, de csak annyiban, hogy az újonnan kinevezendő felsőházi tagok számát 40-ról lezárallítá

25-re. Roon ily körülmények között beadta lemondását, mit a király el is fogadott. S így ha a kerületi rendtartást rendkívüli erőfeszítéssel sikerül törvényerőre emelni, annak nyomát a felsőházban 25 új főnemes, a politikai küzdelemben pedig egy bukkott kedvencz miniszter fogja jelölni.

Azon válság, mely Franciaországban a nemzetgyűlés többsége és Thiers között kitört, igen éles jellegűt öltött. Egyenesen szakadásról volt szó Thiers és a Kerdrel indítványa alkalmából kiküldött bizottság monarchikus többsége között. Thiers személyesen megjelent a bizottság ülésén, mely az elnöki üzenetre adandó válasz ügyében küldetett ki, s bigadgt szavakkal fejtegeté álláspontját. Hivatkozott, eddigi magatartására, alkalmilag mondott beszédeire.

A monarchikus érzelmi bizottságnak nem tett Thiers nyilatkozata, csaknem mindenben épen ellenkezőjét határozá annak, a mit Thiers kívánt, s előadójánul Bathe-t választá, kinek politikai iránya, a köztársaság elnökének politikájával összeegyeztetetlen.

A nemzetgyűlésen felolvasatott Batbie jelentése kiemeli Thiers érdemeit, tagad minden ellenséges indulatot irányában, de kijelenti, hogy egy konseratív köztársaság alapítását a konservatívek mindadig nem támogathatják, míg a kormány a radikálisokkal szövetezik; egy második kamara alakítása egyértelmű a nemzetgyűlés politikája végrendeletével; most nem az a kérdés köztársaság vagy monarchia, hanem a demagóg barátság terjedésének meggátlása forog szóban. A jelentés javasolja végül egy 16 tagu bizottság kinevezését, mely kidolgozná a miniszteri felelősségről szóló törvényt.

A másnapi ülésben Dufaure a kormány nevében egy 30 tagu bizottság kinevezését indítván, oza a közhatalom körének szabályozására, s a miniszterfelelősség iránti módozat kidolgozására. E javaslat Batbie felszólalására a bizottsághoz utasított s az ülés megszakított. Késő este az ülés megnyitván, mindkét rész, bizottság ugy, mint a kormány illető javaslataikhoz ragaszkodtak. Thiers a vita elnapolását hozta indítványba azon megjegyzéssel, miszerint az ellen sincs kifogása, ha ez ügy azonnal tárgyalatik, s hogy a szavazást vita nélkül is elfogadják. — Batbie hasonlóan nyilatkozott. Ez utóbbi indítványának tárgyalása más napra halasztatott. A válság miatt az egész országban rendkívüli az izgatottság, de teljes rend uralkodik.

A kitört válság alkalmából nem lesz időszertlenül szemügyre vennünk francia pártviszonyokat, hogy lássuk, kikre támaszkodhatik jelenleg Thiers reformeszméivel, és a köztársaság, általában hogyan vannak azok, kik a köztársaságnak ellenségei a törvény hozói testben?

A 750 tagú számláló nemzetgyűlés 8 különböző pártcsoportozatra oszlik: a szélső jobb, mérsékelt, jobb, jobb közép, balközép, republikánus baloldal, köztársasági unio, szélső-bal és a bonapártisták. E pártok közül, melyek mindenike külön politikai programmot képvisel, a 70 tagot számláló szélső jobboldal tisztán legitimistákból áll, kik a koronáról álmadozó V. Henriket ismerik nagy mestereknek. — A mérsékelt jobboldal 95 tagot számlál s szintén V. Henrikhez szint, de azért szívesen fogadna orleanista restaurációt, s azért sorak közt találhatók a fusio bolondjai. A jobb középben mintegy 160 orleanista foglalt helyet. E három párt együtvéve mintegy 325 tagot tesz ki, s ide számítva még a 30 tagból álló bonapártista töredéket, 359 — 390 szavazattal rendelkeznek. Ezek beavolt ellenségei a köztársaságnak Ezekkel szemben mint a köztársaság barátai állnak a köztársaságból 10 és a köztársasági unió (Gambettisták) 55, összesen tehát 160 — 170 szavazattal. Ezen kívül még barátai és támogatói közé számíthatja Thiers a balközép 170 tagját is. E szerint a francia köztársaság elnöke összesen 340 szavazattal rendelkezhetik — Hanem ugy a balközépben, mint a jobbközépben számosan vannak olyanok, kik már mindenféle kormányt szolgálták, kik tehát most is ide-oda ingadoznak.

Magyar színészet.

(N.—r.) Hétfőn dec. 9-én „Az utolsó levél” — vigjáték 3 felv. írta Sardou, fordította Szerdahelyi K.

„Ah ma vigjáték? menjünk nevetni; ugy is sirunk eleget. Menjünk. Biz jó darab! — ... „Ajj, be jó darab volt ez! Itt hogy? mennyit neveltünk! S milyen jól játszottak mindnyájan! ? Beh jó darab! hm. hm. ... Jó éjszakát!”

Ezen kis tárgylagos jellemzés talán elég is volna tolmácsolkodó kritikának. Ki tudja? a mű hatását holnapig már el is fejeztettük talán, a mit pedig könnyen elfelejtettünk az nem érdekelhetett m élyen. Ki gondol mindegyre arra, hogy tegnap egy kis bohóságon ugy el elkaczagott? Hiszen „csak azért neveltünk, hogy — nevéstünk.” E végre pedig a darab nagyon jó volt...

Való igaz. A kornak csak az kell, a mit kíván; s a mit kíván, azt megnyeri. Hiszen belátjuk már, mikép csak azért élünk, hogy élvezzünk, gyönyörködünk, s hogy ezalatt felejtjük az élet buját-baját. Unalmas már előttünk — mert közönséges és akár mindennap láthattuk — azon ellentét, mely az eszményi tökélyű ember és a győnge hétköznapi (a való) embert közt van. Láttuk, hallottuk elégszer.

SOMAI LÁSZLÓ, udvarbiró.

Disznajó, 1872. deczember 4-én.

Sz. 2304.

(460)

(2—3)

A Toroczkó járási szolgabirótól,
Toroczkón. 1872. Deczember 6-án.

RÁCZ SÁMSON, szolgabíró.

hol is mindennemű lisztet, kását, hüvelyes veteményeket, továbbá aszalt gyümölcsöket, zsir, szalonna, paprikás, füstös és levegőn szárított, vaj és szilvaíz nagyban mint kicsinyben, a legutányosabb árakban s pontos kiszolgálás mellett mindenkor találtak.

**Megtekinthető Karvázy József ur
udvarán főtér.**

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél.

A fennebbi szállítási és ellátási díj 1873 január 1-től kezdve

5 egyenlő részletben fizetendő.

Jelentkezések és bővebb felvilágosítás iránti megkeresések, írásban vagy szóval, **bérmentesen** a bécsi világtárlat látogatására rendezett kiejutazási vállalathoz" **Kolozsvárrt**

(a kereskedelmi és iparkamara helyiségében)

intézendők, a hol részletezett felhívások és nyomtatott jelentkezési ívek ingyen kaphatók.

Kolozsvár tt. december-hó 1872.

Vállalkozók:

BENEDEK LAJOS és BARTHA LAJOS.

**Megtekinthető Karvázy József ur
udvarán főtér.**

Leder Testvérek
balzsamos halmányolaj-szappana.

Egy darab ára 25 kr. o. ért. 4 darabé egy pakétban 80 kr. o. ért.

[illegible]

13-20]

Leder Testvérek

[28]

Pontos szolgálat

IT A R M U T A R T A T

a főtérén, a bárd palatán, 1. november, 1890.

meg nyílt.

meg tartat előnye lesz, hogy abban az értele

IT A R M U T A R T A T

a főtérén, a bárd palatán, 1. november, 1890.

meg nyílt.

meg tartat előnye lesz, hogy abban az értele

Karsibadi porcellán

AZ İpamı tərət.

Nagy Választás

AZ Ipari árak

D ú s k i r a k a t
E l s t e n 1972.